

LOPPURAPORTTI

Paikallisesti kestävää kaivostoimintaa -hanke

Hyväksytty KH _____.____ 20__
Hyväksytty KV _____.____ 20__

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO.....	3
2	TYÖPAKETTI 1: KAIVOSTEOLLISUUDEN PAIKALLINEN PALVELUKESKUS	5
3	TYÖPAKETTI 2: KAIVOSALAN KEHITTÄMISVERKOSTO	10
4	TYÖPAKETTI 3: KAIVOSTOIMIALAN KOULUTUS JA KURSSITUS	11
5	TYÖPAKETTI 4: KESTÄVÄN KAIVOSTOIMINNAN VERKOSTO	15
6	TYÖPAKETTI 5: KAIVOSSOPIMUS JA YHTEISTOIMINTAMALLI	16
6.1	Kaivosyhteistyön toimintamalli	19
6.2	Asiantuntijatyö	21
7	TYÖPAKETTI 6: KAIVOSFOORUMI.....	21
8	HANKEHALLINNOLLISET TEHTÄVÄT	22
9	TULOKSET	23
10	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖS	24
11	LÄHTEET	25
12	LIITTEET	25

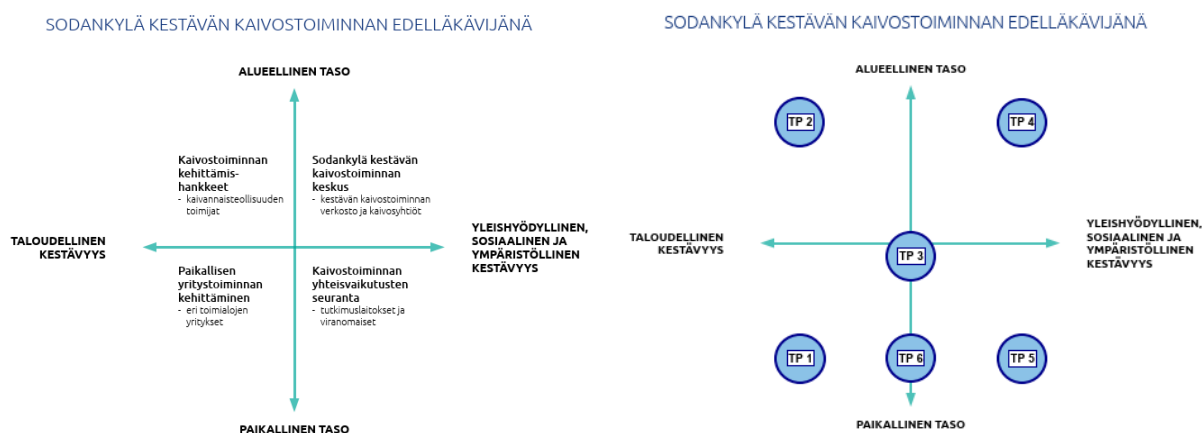
1 JOHDANTO

Paikallisesti kestäväää kaivostoimintaa on Lapin liiton rahoittama EAKR-hanke (80 %). Sen kokonaisbudjetti on 159 999 € ja toteutusaika 1.9.2019 – 31.3.2021. Hankkeen toteuttaja on Sodankylän kunta.

Hankkeen tavoitteena on mallintaa ja luoda alueellinen laajennettu kestävä kaivostoiminnan klusteri. Klusterissa keskeisinä osa-alueina ovat paikallinen palvelukeskus, kaivannaisalan kehittämiseen liittyvä verkostoituminen, työntekijöiden koulutus ja karsitus, kestävä kaivostoiminnan verkottuminen sekä kaivostoiminnan alueellinen vaikuttaminen.

Klusterin laajennus pitää sisällään kuntatason yhteistyömallin kaivostoiminnan vaikutusten hallintaan ja oikeudenmukaisempaan hyödynjakoon, ja sen tavoitteena on tukea paikkakunnan elinvoiman ja ihmisten arjen kannalta kaivostoimintaan liittyvien vaikutusten hallintaa kestävästi.

Paikallisesti kestäväää kaivostoimintaa -hanketta (PKK) edelsi Sodankylässä Interreg Northern Periphery and Arctic -ohjelmasta rahoitettu Regina-hanke, jonka työ perustui Lapin älykkään erikoistumisen strategiaan. Regina-hankkeessa valmisteltiin Sodankylän kunnan kaivosohjelma 2018–2021, jossa kunta linjaa tavoitteekseen, että paikkakunnalla harjoitettava kaivostoiminta on sosiaalisesti, taloudellisesti ja ympäristöllisesti kestävä. Kaivosohjelmassa on myös viittaus sopimusperusteiseen yhteistyömalliin sekä tavoitteeseen varmistaa ja lisätä kaivoshankkeista saatavien hyötyjen jäämistä kuntaan.

Kuva 1. Paikallisesti kestäväää kaivostoimintaa -hankkeen työpakettien sijoittuminen kaivosohjelman nelikentässä (Kantola, A. 2018, muokattu).

PKK-hanketta on toteutettu Sodankylässä rinnakkain ja yhteistyössä Malminetsinnän ja pienkaivostoiminnan palvelukeskus -esiselvityshankkeen kanssa. Molemmissa hankkeissa on noussut esiin tarve kestävä kaivostoiminnan edistämiseksi, paikallisen palvelutuotannon määrän ja laadun lisäämiseksi, henkilöstön osaamisen kehittämiseksi, kaivosalan toimijoiden paikallisen, alueellisen ja kansallisen verkostoitumisen ja yhteisen viestinnän kehittämiseksi, aidolle sidosryhmien vuoropuhelulle, kuntaorganisaation toimijoiden roolien kirkastamiselle ja kaiken tämän laadukkaalle koordinoimille.

Lisäksi Paikallisesti kestävä kaivostoimintaa -hankkeen toimenpiteet on tehty yhdessä Itä-Suomen yliopiston johtaman CORE-hankkeen kanssa. CORE (Yhteistoiminnallisia ratkaisuja sirpaloituvien yhteiskuntien ongelmiin – käänne yhteishallintaan ympäristöpäättöksenteossa) on strategisen tutkimuksen neuvoston (STN) rahoittama hanke, joka tukeutuu ajatukseen toimijoiden keskinäisestä riippuvuudesta ja yhteistoiminnallisen hallinnan ("collaborative governance") tarpeesta mutkikkaiden ongelmien edessä. Hanke hakee menetelmiä reilujen ja tehokkaiden, parhaaseen tietoon perustuvien ratkaisujen luomiseksi kiistanalaisiin ympäristön ja luonnonvarojen käytön ongelmiin. Hankkeessa kehitetään suomalaisoloissa toimivia yhteisen ongelmanratkaisun toimintamalleja ja erilaisten toimijoiden valmiuksia hyödyntää niitä rakentavasti.

Koronapandemia on vaikuttanut monella tavalla hankkeen toteutukseen ja mm. hankkeessa tehty haastattelut ja osin työpajakin on jouduttu toteuttamaan kokonaan etäyhteyksin. Osa suunnitelluista yritys- ja toimijavierailuista saatiin koronasta huolimatta toteutettua, osa on korvattu aktiivisella etäyhteydenpidolla näihin tahoihin.

Työpakettia 3 päivitettiin vastaamaan Lapin koulutuskeskus REDU:n kanssa käytyjä keskusteluja työelämälähtöisistä koulutustarpeista ja joustavista oppimispoluista sekä näiden mukaista tulevaa toteutusta. Samalla työpaketissa 1 ollut kokonaisuus yhteistyömallien luomisesta yhteistarjousten sekä toimintojen kehittämisen suhteen siirrettiin työpakettiin 3, jonka kokonaisuuteen se myös olennaisesti liittyy. REDU toteuttaa tätä omana koulutuksen kehittämistyönään.

Työpaketin 4 ostopalveluna toteutettavaksi suunniteltu sähköinen järjestelmä on havaittu hankkeen aikana tarpeettomaksi, koska olemassa oleva kaivos.fi on muokattavissa tähän käyttöön sopivaksi.

Lisäksi Suomessa meneillään oleva kaivoslain uudistus ja kaivosveron käyttöönottoon liittyvä selvitystyö vaikuttavat suoraan hankesuunnitelman työpaketin 5 sisältöön. Haastatteluissa saadut näkemykset ovat ohjanneet yhteistyömallin toteutusta, alkupeiraisen suunnitelman mukaisesti. On käynyt ilmeiseksi, että etenkin mukana olevat kaivosyritykset odottavat laki- ja verovalmistelun tulosta ennen sitoutumistaan yhteiseen vapaaehtoiseen malliin.

Edellä mainituista syistä hankkeessa jätettiin muutoshakemus 23.12.2020. Kaikki toimenpiteet on saatu tehtyä sisällön, aikataulun ja budjetin osalta viimeisen, 4.3.2021 päivätyn muutospäätöksen mukaisesti. Tämä vastaa olennaisilta osiltaan alkuperäistä hankesuunnitelmaa.

Hankkeen alkuvaiheessa pidettiin Kommattivaaran ideointikokous ja työpaja, johon osallistui 20 Sodankylän alueen kaivostoiminnan keskeisimpien sidosryhmien edustajaa. Kokouksen tavoitteena oli kartoittaa hankkeen tavoitteet, sekä pohtia sopivat toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Työpajan pohjalta ja siellä kiteytettyjen teemojen mukaisesti toteutettiin laaja haastattelukierros 28.4.–2.10.2020, johon osallistui yhteensä 22 haastattelussa 26 sidosryhmien edustajaa. Haastattelujen jälkeen pidettiin sidosryhmätyöpaja (27.10.2020), jossa työstettiin haastatteluissa läpikäytyjen teemojen tuloksia ja kiteytettiin alustavia tulkintoja niissä esitettyjen toimenpiteiden toteuttamiseksi. Saadun aineiston perusteella hahmoteltiin hankkeen toimintamalli, jossa sidosryhmien kesken käsitellyt ja kiteytetyt teemat muodostavat keskeiset toimenpiteet ja suositukset. Osana hanketta laadittiin selvitys yhteistoimintamallin juridisista reunaehdoista. Selvityksessä kartoitettiin periaatteet sosiaalisen toimiluvan saavuttamiseen tähtäävän toimintamallin rahoittamiseksi. Lisäksi määriteltiin vaihtoehtoja sille, miten toimintaa ja sen rahoitusta on mahdollista organisoida esimerkiksi säätiömallilla. Varsinaisen kaivossopimuksen solmimiseen ei tämän hankkeen puitteissa ollut edellytyksiä.

2 TYÖPAKETTI 1: KAIVOSTEOLLISUUDEN PAIKALLINEN PALVELUKESKUS

Työ aloitettiin tunnistamalla ja listaamalla Sodankylän kaivosklusterin toimijat – kaivosyritykset, kaivoshankkeet, malminetsintäyritykset ja näille asiantuntijapalveluja tuottavat paikalliset tahot. Ne on esitetty taulukossa 1.

Paikallisesti kestävä kaivostoimintaa -hanke on tehnyt tiivistä yhteistyötä Sodankylän kunnan toisen kaivosaiheisen hankkeen, Malminetsinnän ja pienkaivostoiminnan palvelukeskus -esiselvitys, kanssa. Siinä toteutettiin syksyllä 2020 palvelutarvekysely Lapin alueella toimiville malminetsintäyrityksille. Taulukossa 1 esitettyä palveluntuottajien listausta jatkettiin lisäämällä siihen kyselyssä tärkeiksi nousseet muut palvelut, otsikoinnit ovat tuon kyselyn mukaiset. Näiden palveluiden tarjoajista tunnistettiin ja listattiin myös alueelliset toimijat (taulukko 2).

Taulukko 1. Sodankylän kaivosklusteri.

Toimiala	Yritys	Päätoimiala	Toiminta-alue
Kaivosyritykset	Boliden Kevitsa Mining Oy	Kaivostoiminta (Ni, Cu, PGM, Au, Co)	Sodankylä
Kaivoshankkeet	AA Sakatti Mining Oy	Sakatin hanke (Cu, Ni, Co, PGM, Au, Ag)	Sodankylä
Kaivoshankkeet	Rupert Finland Oy	Pahtavaara-projekti (Au)	Sodankylä
Malminetsintäyritykset	AA Sakatti Mining Oy	Malminetsintä	Keski- ja Itä-Lappi
Malminetsintäyritykset	Aurion Resources Oy	Malminetsintä	Sodankylä
Malminetsintäyritykset	Boliden Kevitsa Mining Oy	Malminetsintä	Sodankylä
Malminetsintäyritykset	Geopool	Malminetsintä	Keski-Lappi
Malminetsintäyritykset	Magnus Minerals Oy	Malminetsintä	Keski- ja Itä-Lappi
Asiantuntijapalvelut	Astroock Oy /Ageos Oy	Geofysikaaliset tutkimukset	Sodankylä
Asiantuntijapalvelut	ALS Geochemistry	Analyysi ja laboratorio	Sodankylä
Asiantuntijapalvelut	Eurofins Labtium Oy	Malminetsinnän ja kaivostoiminnan näyte-esikäsittely- ja analyysipalvelut	Sodankylä
Asiantuntijapalvelut	Moreeniyö Mäcklin	Malminetsinnän aliurakointi ja pienkonetoiminta	Sodankylä

Malminetsintäyrityksille suunnatussa kyselyssä palvelutarjonnasta kysyttiin Kittilän, Sodankylän ja Ylitornion kuntien osalta. Suurin osa vastaajista oli Sodankylästä. Eri-tyisiksi kehityskohteiksi paikallisesti/alueellisesti nousivat:

- Asuntokannan vähittäinen päivittäminen.
- Hotellien hinta-laatusuhde kohdilleen.
- Eri ruokavalioiden huomioiminen ravintoloiden tarjonnassa.
- Kulkuneuvojen vuokrauspalvelujen parantaminen.

- Liikkeiden aukioloaikojen pidentäminen ainakin joinain päivinä.
- Julkisten palvelujen osalta joustavammat aikataulut (mm. päivähoito).

Maakunnallisesti palvelutarpeet kohdistuivat seuraaviin:

- Kairauskoneiden kokonaiskäyttötarpeen selvittäminen Lapissa.
- Joustavia varasto- ja toimitilaratkaisuja kohtuullisin kustannuksin.
- Malminetsintävarusteiden verkkokauppa, tällaista ei ole Pohjoismaissa eli markkina-alue voisi olla aika suuri (vrt. deakin.com).
- Tukipalvelujen tehostettu paikallinen/alueellinen markkinointi.
- Positiivinen koordinoitu viestintä kunnissa malminetsinnästä.

Taulukko 2. Malminetsintäyritysten tarpeiden mukainen palvelutarjonta 2020.

Toimiala	Yritys	Päätoimiala	Kotipaikka
Matkailu- ja ravintolapalvelut			
1. Asunnot ja majoituspalvelut	Asentopuulaaki	Kunnan vuokra-asunnot	Sodankylä
1. Asunnot ja majoituspalvelut	Niesta Catering Oy	Majapalvelut	Sodankylä
2. Ruoka- ja ravintolapalvelut	Niesta Catering Oy	Ravintolapalvelut, tilaisuudet	Sodankylä
3. Siivous- ja pesulapalvelut	Niesta Catering Oy	Siivous: tilaisuudet, majat	Sodankylä
Logistiikka			
1. Tiestö, lentokenttä	Road Consulting Oy	Väyläverkon mittaus-, suunnittelu- ja asiantuntijapalvelut	Rovaniemi
2. Kuljetuspalvelut	BB Logistics Oy	Irtotavaroiden kuljetus, käsittely ja varastointi	Kaskinen
2. Kuljetuspalvelut	Palsatech Oy	Kairasydännäytteiden kuljetus	Kemi
3. Kulkuneuvojen vuokrauspalvelut	SEO Sodankylä	Huollot, ravintolapalvelut, ajoneuvojen vuokraus	Sodankylä
4. Maa- ja vesiurakointipalvelut			
Tutkimusalueen kenttäpalvelut			
1. Ruokapalvelut	Niesta Catering Oy	Ruoka- ja kahvitoimitukset asiakkaille	Sodankylä
2. Työmaan valmistelu- ja jälkityöt	Palsatech Oy	Kenttäpalvelut yhteistyössä Kati Oy:n kanssa	Kemi
3. Näytteenotto- ja käsittelypalvelut	Moreenityö Mäcklin	Malminetsinnän aliurakointi ja pienkonetoiminta	Sodankylä

3. Näytteenotto- ja käsittelypalvelut	Palsatech Oy	Kenttäpalvelut yhteistyössä Kati Oy:n kanssa	Kemi
4. Kairaukset	Arctic Drilling Company	Timanttikairaus	Rovaniemi
4. Kairaukset	Moreenityö Mäcklin	Malminetsinnän aliurakointi ja pienkonetoiminta	Sodankylä
4. Kairaukset	Palsatech Oy	Kenttäpalvelut yhteistyössä Kati Oy:n kanssa	Kemi
5. Kaivinkonepalvelut			
Tilaratkaisut			
1. Toimitilat, varastot ja toimit	Palsatech Oy	PalsaCenter - Malminetsinnän palvelukeskus	Kemi
1. Toimitilat, varastot ja toimit	Tähtikunta Oy	Sodankylän teollisuus- ja liikekiinteistöt	Sodankylä
2. Kaavoitus ja maankäyttö	Kunta	Maankäyttöpäällikkö Ari Pesonen	Sodankylä
3. Vartiointipalvelut	Lapsec	Turva- ja vartiointipalvelut	Rovaniemi
Laitteet ja välineet	Astroock Oy /Ageos Oy	Ohjelmistot mm. kairasydäntulkintaan	Sodankylä
Laitteet ja välineet	Geopool	Malminetsinnän laitteiden jälleenmyyntiä	Kokkola
Laitteet ja välineet	Palsatech Oy	Palsa-loggauspöydät	Kemi
1. Kaluston huolto-, korjaus- ja kunnossapitopalvelut	JJ-Metallimies Oy	Metalliala	Kemijärvi
1. Kaluston huolto-, korjaus- ja kunnossapitopalvelut	Tervolan Konepaja Oy	Konepaja	Tervola
1. Kaluston huolto-, korjaus- ja kunnossapitopalvelut	Tornion Kama-Palvelut Oy	Konepaja	Tornio
2. Väline- ja laitevuokraus	Palsatech Oy	Kannettava XRF-laite	Kemi
Tukipalvelut			
1. Viestintä-, kirjantallennus- ja muut toimistopalvelut			
2. Luvat	Geopool	Malminetsintä	Kokkola
3. Konsulttipalvelut	AFRY Finland Oy	Malminetsintä ja kaivossektori Lapissa	Rovaniemi
3. Konsulttipalvelut	Ahma Insinöörit Oy	Rakennuttajakonsultti	Kemijärvi

3. Konsulttipalvelut	Astroock Oy /Ageos Oy	Geofysikaaliset tutkimukset	Sodankylä
3. Konsulttipalvelut	Geopool	Malminetsintä	Kokkola
3. Konsulttipalvelut	Infrasuunnittelu Oy	Infrasuunnittelu / Konsultointi (mm. Terrafame, Sotkamo Silver)	Kajaani
3. Konsulttipalvelut	Markku Iljina GeoConsulting Oy	Palvelut malminetsintä- ja kaivosyri-tyksille	Rovaniemi
3. Konsulttipalvelut	Palsatech Oy	Malminetsinnän ja kaivostoiminnan geologiset ja geotekniset palvelut	Kemi
3. Konsulttipalvelut	Ramboll Finland Oy	Mm. kaivosten vesistötarkkailut	Rovaniemi
4. Paikkatieto-palvelut	Road Consulting Oy	Mittaukset ja kartoitukset	Rovaniemi
5. Tapahtumajär-jestelyt	Kunnan mat-kailuneuvonta	https://www.visitsodankyla.fi/tapah-tumajarjestajan-tietopankki/	Sodankylä
Laboratoriopalvelut ja maastotyöt			
1. Analyysipalvelut	ALS Geochemistry	Analyysi ja laboratorio	Sodankylä
1. Analyysipalvelut	CRS Laboratories	Laboratoriopalvelut malminetsinnälle ja kaivosteollisuudelle	Kempele
1. Analyysipalvelut	Eurofins Labtium Oy	Malminetsinnän ja kaivostoiminnan näyte-esikäsittely- ja analyysipalvelut	Sodankylä
2. Geofysikaaliset mittaukset	Astroock Oy /Ageos Oy	Geofysikaaliset mittaukset	Sodankylä
2. Geofysikaaliset mittaukset	Geopool	Hyperspektrikartoitus	Kokkola
Muut	Lapin yrittäjäjär-jestöt	Yrittäjien edunvalvonta, yrittäjyyden edistäminen	Kunnissa

Malminetsinnän palvelutarvekyselyssä esiin nousseita kehityskohteita käytiin läpi Malminetsinnän ja pienkaivostoiminnan palvelukeskus -esiselvityshankkeen järjestä-mässä kehittämisillassa, jonka osallistujina oli malminetsintäyritysten edustajia, pal-veluntuottajia sekä Lapin kuntien elinkeinokehittäjiä. Keskusteluissa käytiin läpi yri-tysten laadunparantamisen mahdollisuuksia ja palveluiden kysynnän ja tarjonnan kohtaanto-ongelmaa. Erityisen tärkeäksi useissa puheenvuoroissa nousi tarve palve-lukeskukselle, josta malminetsijät saisivat tietoa paikallisesta ja alueellisesta palvelu-tarjonnasta, ja johon he toisaalta myös ilmoittaisivat palvelutarpeitaan parhaimmillaan jopa ennakkoon ennen toiminta-alueelle tuloaan. Palvelukeskuksen katsottiin edistä-vän myös yhteistä vuoropuhelua ja viestintää, mm. järjestämiensä kaivosalan tapah-tumien avulla.

Kaivostoimialan palvelutarpeita on tiedusteltu monin kyselyin ja määritelty useisiin raportteihin. Mm. syksyllä 2018 toteutettiin palvelutarvekysely, joka kohdistettiin So-dankylän kaivostoimialalle. Sen vastaukset ovat lähes identtisiä syksyllä 2020 mal-minetsijöiltä saatujen kanssa. Asunnot ja sitä kautta viihtyisyys kaipaavat kohenta-mista. Samoin hotelli- ja ravintolapalvelut, yleisesti ottaen, muutamit toimijat ovat to-sin heränneet vastaamaan kysyntään ja räätälöivät palveluitaan asiakastarpeiden mukaan. Joustavia varasto- ja toimitilaratkaisuja kohtuullisin kustannuksin on myös

peräänkuulutettu jo useita vuosia. Kunhan Sodankylässä saadaan nämä asiat kuntoon, on aika laatia uusia kyselyjä – nyt on toimintasuunnitelmien laadinnan aika.

Malminetsinnän painopiste on tällä hetkellä Keski-Lapin vihreäkivivöhykkeellä ja erityisesti Kittilän ja Sodankylän alueella. Janne Siikaluoma, Kaivosteollisuus ry:n malminetsintätyöryhmän puheenjohtaja ja AA Sakatti Mining Oy:n vanhempi projektigeologi piti esityksen Malminetsinnän ja pienkaivostoiminnan palvelukeskus -esiselvityshankkeen loppuseminaarissa. Hän oli koonnut siihen kolmen eri malminetsintävaiheessa olevan, Sodankylän alueella malminetsintää suorittavan yhtiön investoinnit vuodelle 2021 ja niiden jakautumisen (kuva 2). Näiden kolmen yhtiön voimassa olevat malminetsintälupa-alueet ovat n. 22% Lapin alueen voimassa olevista malminetsintälupa-alueista ja kokonaisbudjetti vuodelle 2021 on yhteensä n. 19,3 M€.

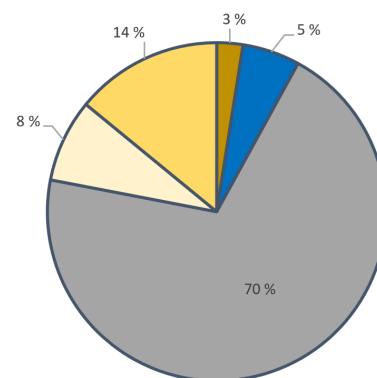
Kenttätöimintoihin liittyvistä kustannuksista jää Sodankylään – suorat: **8 %**

Kenttätöimintoihin liittyvistä kustannuksista jää Sodankylään – välilliset (palkat, ostot): **14 %**

Maanomistajamaksut, yksityiset: **3 %**

Maanomistajamaksut, Metsähallitus: **5 %**

Kenttätöimintojen suorat tekniset kustannukset (urakointi ja muut palvelut) Sodankylän ulkopuolelta: **70 %**

Kuva 2. Esimerkki malminetsinnän investoinneista Sodankylästä 2021 (Siikaluoma, J. 2020, muokattu).

Kaivosteollisuuden paikallinen palvelukeskus houkuttelisi myös Sodankylän ja Lapin ulkopuolisia yrityksiä etabloitumaan paikkakunnalle. Tätä varten tunnistettiin ja listattiin myös joitain valtakunnallisia kaivosalan asiantuntijapalveluiden tuottajia, joiden toiminta-alue käsittää mm. Sodankylän (taulukko 3).

Taulukko 3. Joitain suomalaisia kaivospalveluiden tuottajia 2020.

Toimiala	Yritys	Päätoimiala	Kotipaikka
Kaivospalvelut	Avesco Oy (ent. Witraktor), Caterpillar-edustus	Laitetoimittaja, palveluntuottaja	Vantaa
Kaivospalvelut	Heat-it Oy	Pelastuslaitteet ja -kontit	Rovaniemi
Kaivospalvelut	HV-maanrakennus Oy	Infrarakentaminen	Kemi / Oulu
Kaivospalvelut	Lindström Oy, Pohjois-Suomi	Työvaate- ja turvavälinetoimittaja	Oulu
Kaivospalvelut	Metso Outotec Oyj	Teknologia- ja laitetöimittaja	Helsinki
Kaivospalvelut	NewPaakkola Oy	Kuljetinhihnat	Tervola
Kaivospalvelut	Nordlift Oy	Konevalmistaja	Sodankylä

Kaivospalvelut	PSW Kivi Oy (ent. Morenia Oy)	Kiviainestoimija (kiviainekset, murskauspalvelut)	Oulu, Vantaa, Rovaniemi
Kaivospalvelut	Telatek Service Oy	Raskaan kaluston huolto ja kunnossapito	Taivalkoski

3 TYÖPAKETTI 2: KAIVOSALAN KEHITTÄMISVERKOSTO

Toimija	Toiminnan painopiste	Kytöks Sodankylään
Business Finland, julkinen	Tarjoaa innovaatorahoitusta ja kansainvälistymispalveluja sekä edistää matkailua ja investointeja Suomeen.	Mm. Co-Creation ja Co-Innovation -rahoitukset tutkimuslaitosten ja yritysten yhteisiin T&K-hankkeisiin.
Geologian tutkimuskeskus, julkinen	Geologisten luonnonvarojen asiantuntija. Tuottaa puolueetonta tutkimustietoa ja palveluita elinkeinoelämän ja yhteiskunnan tarpeisiin.	Mm. Lennokit kaivosvalvonnan tukena – LeKaT -hanke 1.3.2020-28.2.2022 (Ke-vitsa, Sakatti). MineFacts-projekti: Asiatietoa kaivosteollisuudesta kuntalaisille ja päättäjille 1.1.2017-> (kunta, Sakatti). Sodankylän kunnalla yhteinen hankehakemus vetämässä Indika Au-hankkeesta.
Kaivosteollisuus ry, toimii Teknologiateollisuus ry:n yhteydessä	Kaivosteollisuudessa toimivien yritysten vaikuttaja- ja yhteistyöjärjestö.	Keskeinen toimija kaivosalalla Suomessa. Kestävän kaivostoiminnan verkoston jäsen.
Kajaanin AMK, Kajaanin kaupungin omistama yhtiö	Oppilaitos, mukana UArcticissa, pohjoisten korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten verkostossa.	Tutkimus- ja kehystoimija, mm. geopolymeeritutkimus, sivuvirtojen hyödyntäminen. Mobiili kivi- ja kaivannaisalan laboratorioympäristö.
Katepal, kaivos- ja teollisuuspalvelutoimijoiden verkosto Lapissa	On ilmeisesti ollut tauolla 05/2020 jälkeen.	Parhaimmillaan verkoston avulla on pysynyt hyvin ajan tasalla ja mukana lapilaisen kaivos- ja teollisuustoiminnan asioista.
Lapin AMK, yhdessä Lapin yliopiston kanssa muodostaa Lapin korkeakoulukonsernin. Toimii Rovaniemellä, Kemissä ja Torniossa.	Oppilaitos, sopimuskumppani mm. KAMK:n ja REDU:n kanssa.	Mm. MIGAEL - Mining game for education and learning -hanke 1.8.2019-31.12.2021.

Lapin Kullankaivajain Liitto ry, kullankaivajien ammatillinen ja aatteellinen etujärjestö	Pyrkii säilyttämään laillisen oikeuden kaivaa kultaa siellä missä sitä on.	Potentiaalisia pienkaivostoimijoita, yhteistyö Malminetsinnän ja pienkaivostoiminnan palvelukeskus -esiselvityshankkeen kanssa.
Malminetsinnän ja pienkaivostoiminnan palvelukeskus, esiselvitys	Malminetsinnän palveluiden kysynnän ja tarjonnan kartoitus, pienkaivostoiminnan edellytysten selvittäminen Lapissa.	Sodankylän kunnan hallinnoima hanke 1.3.2019-31.3.2021
Mining Finland, voittoa tavoittelematon yhdistys	Suomalaisen kaivosteknologian viennin edistäminen, ulkomaisten investointien suunnittaminen suomalaiselle kaivosklusterille, T&K- ja koulutusyhteistyön edistäminen.	Mm. Geopool, Arctic Drilling Company, Astrock, GTK, Markku Iljina GeoConsulting, NewPaakkola, Rovjok, Rupert Finland ovat jäseniä.
Suomen Kaivosyrittäjät ry	Edistää kaivosyrittäjyyden yleisiä ja yhteisiä toimintaedellytyksiä.	Järjestää vuosittain Kaivosseminaarin, joka kerää kaikki alan keskeiset toimijat yhteen. Koronan takia 2020 peruttu.

4 TYÖPAKETTI 3: KAIVOSTOIMIALAN KOULUTUS JA KURSSITUS

YLIOPISTOT

Aalto-yliopisto, Kemian tekniikan korkeakoulu: <https://www.aalto.fi/fi/kemian-tekniikan-korkeakoulu>

Kandidaattiohjelmat:

- Kemian tekniikka, tekniikan kandidaatti ja diplomi-insinööri
- Aalto Bachelor's Programme in Science and Technology – Chemical Engineering

Maisteriohjelmat:

- Master's Programme in Chemical, Biochemical and Materials Engineering – Chemical and Process Engineering
- Master's Programme in Chemical, Biochemical and Materials Engineering – Sustainable Metals Processing

Kansainväliset yhteisohjelmat:

- Master's Programme in European Mining, Minerals and Environmental Program (EMMEP)

Helsingin yliopisto, Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta: <https://www2.helsinki.fi/fi/matemaattis-luonnontieteellinen-tiedekunta>

Kandiohjelmat:

- Geotieteiden kandiohjelma

Maisteriohjelmat:

- Geologia ja geofysiikka

Lappeenrannan teknillinen yliopisto: <https://www.lut.fi/>

Kandidaattiohjelmat:

- Kemiantekniikka
- Ympäristötekniikka

Tekniikan maisteriohjelmat (DI):

- Chemical Engineering
- Water Technology
- Sustainability Science and Solutions

Oulun yliopisto, Kaivosalan tiedekunta: <https://www.oulu.fi/katk/>

- Geotieteiden tutkinto-ohjelma (LuK+FM)
- Geotieteiden maisteriohjelma (FM)
- Kaivos- ja rikastustekniikan maisteriohjelma (DI)
- Master's Degree Programme in Mineral Resources and Sustainable Mining: Mining Engineering and Mineral Processing (M.Sc.Tech.)
- Master's Degree Programme in Mineral Resources and Sustainable Mining: Geosciences (M.Sc.)

Tampereen teknillinen yliopisto, Tekniikan ja luonnontieteiden tiedekunta:

<https://www.tuni.fi/fi/tutustu-meihin/tekniikan-ja-luonnontieteiden-tiedekunta>

Teknisten tieteiden koulutus:

- Materiaalitekniikka, tekniikan kandidaatti ja diplomi-insinööri

Turun yliopisto, Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta: <https://www.utu.fi/fi/yliopisto/matemaattis-luonnontieteellinen-tiedekunta>

<https://www.utu.fi/fi/yliopisto/matemaattis-luonnontieteellinen-tiedekunta>

Perustutkintokoulutus:

- Geologia, luonnontieteiden kandidaatti ja filosofian maisteri

Turun yliopisto, Teknillinen tiedekunta: <https://www.utu.fi/fi/yliopisto/teknillinen-tiedekunta>

Perustutkintokoulutus:

- Materiaalitekniikka, tekniikan kandidaatti ja diplomi-insinööri

Åbo akademi: <https://www.abo.fi/fi/aineet/>

- Geologia ja mineralogia
- Prosessi- ja systeemitekniikka
- Prosessikemia

AMMATTIKORKEAKOULUT

Centria AMK (Kokkola): <https://centria.opinto-opas.fi/curricula/degreeprogrammes>

Tekniikka

- Bachelor of Engineering, Environmental Chemistry and Technology
- Insinööri (AMK), kemiantekniikka

Kajaanin AMK: <https://www.kamk.fi/fi>

Tekniikan ja liikenteen ala

- Konetekniikan koulutus

Lapin AMK: <https://www.lapinamk.fi/fi>

Tekniikan alat

- Konetekniikan koulutus: insinööri (AMK) konetekniikka
- Maanmittaustekniikan koulutus: insinööri (AMK) maanmittaustekniikka

AMMATTIOPISTOT JA AIKUISOPISTOT

Keski-Pohjanmaan ammattiopisto: <https://www.kpedu.fi/>

- Kaivos- ja rikastamopuolen yrityskohtaiset työntekijäkoulutukset, asiantuntijakoulutukset ja muuntokoulutukset
- Prosessiteollisuuden perustutkinto, kemianteollisuuden osaamisala

- Prosessiteollisuuden ammattitutkinto

Lapin koulutuskeskus REDU: <https://www.redu.fi/fi/Etusivu>

- Kaivosalan perustutkinto: kaivostyöntekijä tai rikastaja
- Kaivosalan ammattitutkinto: avolouhinnan ja maanalaisen kaivoksen osaamisalat
- Tuotannon esimiestyön erikoisammattitutkinto
- Tulossa: malminetsinnän avustavat työt

Ammattiopisto Lappia (Tornio): <https://www.lappia.fi/>

Tutkintoon johtava koulutus ja oppisopimuskoulutus:

- Kaivosalan ammattitutkinto
- Kaivosalan perustutkinto: kaivostyöntekijä, rikastaja

Työvoimakoulutus:

- Kaivosalan perustutkinto/osatutkinto: kaivostyöntekijä, rikastaja

Ammattiopistot räätälöivät hyvin joustavasti muuntokoulutuksia ja muita työelämän tarpeisiin sopivia kokonaisuuksia, skaalautuvia ja monistettavia opetusmoduuleita kehittämällä. Sodankylässä on lisäksi alkamassa kunnan ja REDU:n yhteinen hanke Joustavat oppimispolut Sodankylän malliin, jossa pyritään joustavoittamaan siirtymisiä perus- ja toisen asteen välillä ja toiselta asteelta eteenpäin.

Taulukko 4. Kaivosyrityksen ammattinimikkeitä (Boliden Kevitsa Mining Oy 2020).

Osasto	Tehtävä	Työtehtävän tyyppi
EHSQ	Ympäristöinsinööri	Toimihenkilö
EHSQ	Turvallisuusasiantuntija	Toimihenkilö
EHSQ	Palo- ja pelastusasiantuntija	Toimihenkilö
EHSQ	Turvallisuuskehittäjä	Toimihenkilö
EHSQ	Ympäristötekniikko	Toimihenkilö
EHSQ	Laatukehittäjä	Toimihenkilö
Talous	Kirjanpitäjä	Toimihenkilö
Talous	Controller	Toimihenkilö
Talous	Ostoreskontranhoidaja	Toimihenkilö
Geologia	Malminetsintätekniikko	Toimihenkilö
Geologia	Projektigeologi	Toimihenkilö
Geologia	Geotekniikko	Toimihenkilö
Geologia	Geofyysikko	Toimihenkilö
Geologia	Tuotantogeologi	Toimihenkilö
Geologia	Näytteenkäsittelyn esimies	Toimihenkilö
Geologia	Database Geologist	Toimihenkilö
Henkilöstöhallinto	Palkkahallinnon asiantuntija	Toimihenkilö
Henkilöstöhallinto	Henkilöstökehittäjä	Toimihenkilö
IT	Järjestelmäasiantuntija	Toimihenkilö
IT	IT-kenttäinsinööri	Toimihenkilö
IT	Ohjelmistoasiantuntija	Toimihenkilö
IT	Help Desk -tukihenkilö	Toimihenkilö
Kaivos	Kuljettaja	Tuntityöntekijä
Kaivos	Tuotantoporari	Tuntityöntekijä

Kaivos	Näytteenkäsittelijä	Tuntityöntekijä
Kaivos	Kaivostyöntekijä	Tuntityöntekijä
Kaivos	Tuotannonohjaaja	Toimihenkilö
Kaivos	Tuotannonsuunnittelija	Toimihenkilö
Kaivos	Kartoittaja	Toimihenkilö
Kaivos	Porauksen vuorotyönjohtaja	Toimihenkilö
Kaivos	Tuotannonohjausinsinööri	Toimihenkilö
Kaivos	Kartoittaja	Toimihenkilö
Kaivos	Työnjohtaja, kaivostuotanto	Toimihenkilö
Kaivos	Kehitysinsinööri	Toimihenkilö
Kaivos	Kaivosmittaaja	Toimihenkilö
Kaivos	Koulutuskoordinaattori	Toimihenkilö
Kaivos	Poraus- ja panostussuunnittelija	Toimihenkilö
Kaivos	Laatuinsinööri	Toimihenkilö
Kaivos	Kehitysinsinööri	Toimihenkilö
Kaivos	Kartoittaja	Toimihenkilö
Kunnossapito	Sähkökunnossapitoasentaja	Tuntityöntekijä
Kunnossapito	Mekaanisen kunnossapidon asentaja	Tuntityöntekijä
Kunnossapito	Varastotyöntekijä	Tuntityöntekijä
Kunnossapito	Liikkuvan kaluston asentaja	Tuntityöntekijä
Kunnossapito	Automaatioasentaja	Tuntityöntekijä
Kunnossapito	Kevyen kaluston ajoneuvoasentaja	Tuntityöntekijä
Kunnossapito	Kiinteistöhuollon asentaja	Tuntityöntekijä
Kunnossapito	Ostaja	Toimihenkilö
Kunnossapito	Sähkökunnossapidon työnjohtaja	Toimihenkilö
Kunnossapito	Instrumentointi- ja automaatiotyönjohtaja	Toimihenkilö
Kunnossapito	Mekaanisen kunnossapidon suunnittelija	Toimihenkilö
Kunnossapito	Mekaanisen kunnossapidon insinööri	Toimihenkilö
Kunnossapito	Työnjohtaja, liikkuvan kaluston kunnossapito	Toimihenkilö
Kunnossapito	Mekaanisen kunnossapidon työnjohtaja	Toimihenkilö
Kunnossapito	Instrumentointi- ja automaatiosuunnittelija	Toimihenkilö
Kunnossapito	Sähköinsinööri	Toimihenkilö
Kunnossapito	Automaatioinsinööri	Toimihenkilö
Kunnossapito	Huoltoinsinööri	Toimihenkilö
Kunnossapito	Kunnossapitoinsinööri	Toimihenkilö
Kunnossapito	Kiinteistöhuollon työnjohtaja	Toimihenkilö
Kunnossapito	Projekti-insinööri	Toimihenkilö
Rikastamo	Rikastushiekka-alueen asiantuntija	Toimihenkilö
Rikastamo	Rikastamon työnjohtaja	Toimihenkilö
Rikastamo	Metallurgi	Toimihenkilö
Rikastamo	Prosessi-insinööri	Toimihenkilö
Rikastamo	Prosessityöntekijä	Tuntityöntekijä
Rikastamo	Laboratoriotyöntekijä	Tuntityöntekijä

Sodankylän REDU:n, Malminetsinnän ja pienkaivostoiminnan palvelukeskus -esiselvitys-hankkeen sekä Lapin Kullankaivajain Liiton edustajan kesken neuvoteltiin mahdollisuuksista koulutuspolkuihin vastaamaan paikallisten kaivosten ja kaivospalveluyritysten rekrytointitarpeisiin. Paikallisesti kestävä kaivostoimintaa -hankkeen työn tuloksena aloitetaan Sodankylässä Joustavat opintopolut Sodankylän malliin -koulutushanke keväällä 2021.

Paikallisesti kestävä kaivostoimintaa -hankkeessa tehdyn selvitystyön perusteella alueellisen kurssituskeskuksen perustamiselle on edellytyksiä ja vaatimukset tähän on tunnistettu hyvin erityisesti alueella toimivien kaivos- ja malminetsintäyhtiöiden taholta. Tämä näkemys tuli vahvasti esiin myös Paikallisesti kestävä kaivostoimintaa -hankkeessa toteutettujen sidosryhmähaastattelujen työpajan yhteydessä, sekä Malminetsinnän ja pienkaivostoiminnan palvelukeskus -esiselvityshankkeen kyselyssä. Siten kummankin hankkeen tuloksissa koulutustarpeiden kehittäminen oli yksi keskeisimmistä tarpeista Sodankylässä. Kehittäminen tulee tehdä sopimusperusteisesti yhdessä Sodankylän REDU:n sekä kaivannaisalan toimijoiden ja Sodankylän kunnan kesken.

Kurssituksen ja täydennyskoulutuksen Sodankylässä tulee vastata kaivosalan tilaajavaatimuksiin. Työpakettin tuloksena syntyi selkeä kuva kaivosalan rekrytointihaasteista Sodankylässä. Kaivosalan toimijat haluaisivat palkata yrityksiinsä selvästi enemmän paikallista työvoimaa Sodankylästä kuin tällä hetkellä on saatavissa tai koulutetaan alueella.

5 TYÖPAKETTI 4: KESTÄVÄN KAIVOSTOIMINNAN VERKOSTO

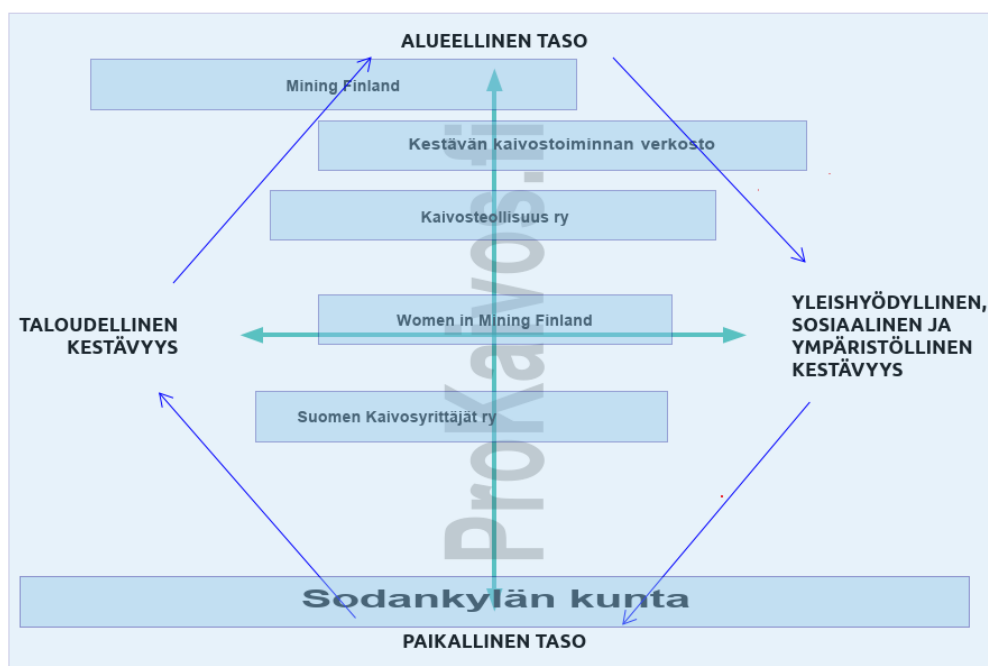
Kestävän kaivostoiminnan verkosto (KKV) perustettiin 2014 Sitran tuella, ja se itsenäistyi 2015 Kaivosteollisuus ry:n yhteyteen. Kaivosteollisuus ry on verkoston jäsen, eivät yksittäiset kaivosyritykset. KKV:n toiminta perustuu itsesääntelyyn, ei viranomaistoimintaan. Kestävän kaivostoiminnan verkoston puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja valitaan kaivosteollisuuden ulkopuolelta, hallituksessa on kaksi edustajaa kaivosteollisuudesta. KKV pyrkii edistämään vuoropuhelua kaivosteollisuuden ja ympäröivän yhteiskunnan välillä. Toimialan sisällä verkosto jakaa tietoja ja kokemuksia, ja kehittää niiden myötä konkreettisia toimintamalleja ja raportteja, ja sitä kautta vastuullisempia toimintatapoja.

Kaivosteollisuus ry (KTry) on perustettu 1999, vuoteen 2014 sen nimi oli Kaivannaisteollisuus ry. Englanniksi nimi on FinnMin, Finnish Mining Association. KTry:ssä on hieman alle 50 jäsenyritystä: mm. kaivosyhtiöitä, teknologia- ja palveluyrityksiä. Hallituksen puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja jäsenet ovat jäsenyritysten palveluksessa. Kaivosteollisuus ry:n jäsenet raportoivat yhteiskuntavastuun tietoja Kestävän kaivostoiminnan verkoston sivuilla: <https://www.kaivosvastuu.fi/>

Women in Mining Suomi ry on verkostoitumiskanava kaikille kaivos- ja kaivannaisaloilla toimiville naisille työtehtävistä ja koulutustaustasta riippumatta. Yhdistyksen toiminnan tavoitteina ovat verkostoitumisen lisäksi myös naisten osaamisen ja koulutustason arvostuksen lisääminen alan sisällä, sekä tasa-arvon ja diversiteetin edistäminen kaivos- ja kaivannais-toiminnan piirissä. Yhdistys pyrkii toiminnallaan kannustamaan tyttöjä teknis-luonnontieteellisille aloille, ja lisäämään kaivostoiminnan kiinnostavuutta myös naisten työllistäjänä.

ProKaivos on suomalainen kaivannaisalan tietopalvelu. Palvelu tarjoaa ajankohtaista tietoa kaivannaisalasta, alalla toimivista yrityksistä sekä avoimista työpaikoista ja koulutusmahdollisuuksista. ProKaivos-verkkopalveluun kuuluu kaivannaisteollisuuden yritysrekisteri, jonka käyttö on helppoa ja maksutonta. ProKaivos-verkkopalvelu kerää puolueettomasti yhteen kaivannaisteollisuuden uutiset ja tapahtumat. Verkkopalvelun etusivulta löytyy uutisosio, jonka kautta toimialan uusimmat uutiset ovat helposti ja kootusti löydettävissä. ProKaivos toimii viestinnällisessä yhteistyössä Kaivosteollisuus ry:n kanssa. Verkkopalvelu tarjoaa yhteistyömahdollisuuksia myös muille alan toimijoille.

SODANKYLÄ KESTÄVÄN KAIVOSTOIMINNAN EDELLÄKÄVIJÄNÄ

Kaavio: Anna Kantola, Jukka Laakso, Janne Laine

Kuva 3. Sodankylän kunnan sijoittuminen Kestävän kaivostoiminnan verkostossa (Kantola, A. 2018, muokattu).

Kuvan 3 verkostosta Mining Finland ja Suomen Kaivosyrittäjät ry on esitelty työpaketissa 2.

Kestävyyttä tarkasteltaessa on tärkeää huomioida, etteivät sen ääripäitä ole vaikkapa taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys tai taloudellinen ja ympäristöllinen kestävyys, vaan sosiaalinen, ympäristöllinen ja taloudellinen kestävyys ovat tuotannon tekijöitä ja vuorovaikutuksessa keskenään – siinä missä esimerkiksi työviihtyvyys ja toimintaympäristön toimivuus.

Paikallisesti kestävä kaivostoiminta -hankkeen toimista on oltu yhteydessä Kestävän kaivostoiminnan verkoston pääsihteerin. Verkostossa nähdään tärkeänä, että Sodankylän kunnalla olisi edustus verkoston päätöksenteossa ja että Sodankylä osallistuisi verkoston hallituksen kokouksiin.

Sodankylän kunnalla on toimiva sivusto www.kaivos.fi. Hyödynnetään aktiivisesti tätä yhteistä eri sidosryhmille käytettävissä olevaa ja kaivosalan eri sidosryhmille puolueetonta tiedotusfoorumia. Paikallisesti kestävä kaivostoiminta -hankkeen toimintamallin mukaisesti pyritään ensin hyödyntämään tiedotusfoorumia ainakin yhteistoiminnallisen vesistövaikutusten seurannan ja vuosittaisen Kaivosfoorumin toteuttamisessa.

6 TYÖPAKETTI 5: KAIVOSSOPIMUS JA YHTEISTOIMINTAMALLI

PKK-hankkeessa selvitettiin eri sidosryhmien toivomukset yhteistoimintamallin sisällöstä sekä selkeytettiin eri osapuolten näkemyksiä edellytyksistä mahdollisen sopimuksen saavuttamiseksi. Toimintamallin sisältö ja toimintatavat muotoiltiin seuraavasti.

Aloitustyöpajan (13.3.2020) pohjalta toteutettiin huhtikuun ja lokakuun 2020 välisenä aikana haastattelukierros, jossa etukäteen laadittujen teemojen avulla kiteytettiin alustavia toimintamallin keskeisiä sisältöjä. Lokakuussa pidetyn työpajan perusteella hahmoteltiin hankkeen

kaksivaiheinen toimintamalli, jonka sisällön muodostivat keskeiset viisi tarvittavaa konkreettista yhteistyön alustaa tai toimintaa (Kotilainen 2021). Yhteistoimintamallin juridisista reunaehdoista ja rahoituksesta laadittiin erillinen selvitys (Laininen 2021). Varsinaisen kaivos-sopimuksen laatimiseen tai sopimuksen solmimiseen ei tämän hankkeen puitteissa ollut edellytyksiä.

Paikallisesti kestävä kaivostoimintaa -hankkeen loppuseminaari pidettiin 15.3.2021 ja siihen osallistui 25 kutsuttua henkilöä.

Ohjelma:

- 10.00 Seminaarin avaus
- Lasse Peltonen pj. Avaussanat
 - Jukka Lokka Sodankylän kaivossopimuksen suunnittelun vaiheet
- 10.20 Puheenvuorot
- Jukka Lokka Alueellinen kaivossopimus - tavoitteet
 - Juha Kotilainen Yhteistyön tarpeita ja ideoita kartoitushaastatteluista
 - Janne Laine Elinkeinoelämän näkökulma Sodankylässä: kaivannaisteollisuus
 - Kalle Reinikainen Kaksivaiheinen toimintamalli
 - Jenni Laininen Yhteistoimintamahdollisuudet Sodankylän kunnan ja kaivosyhtiöiden välillä - yhteenveto ja seuraavat askeleet
- 12.00 Vapaaehtoisen toimintamallin tarve ja tavoitteet - loppukeskustelu
- Puheenjohtajana Lasse Peltonen

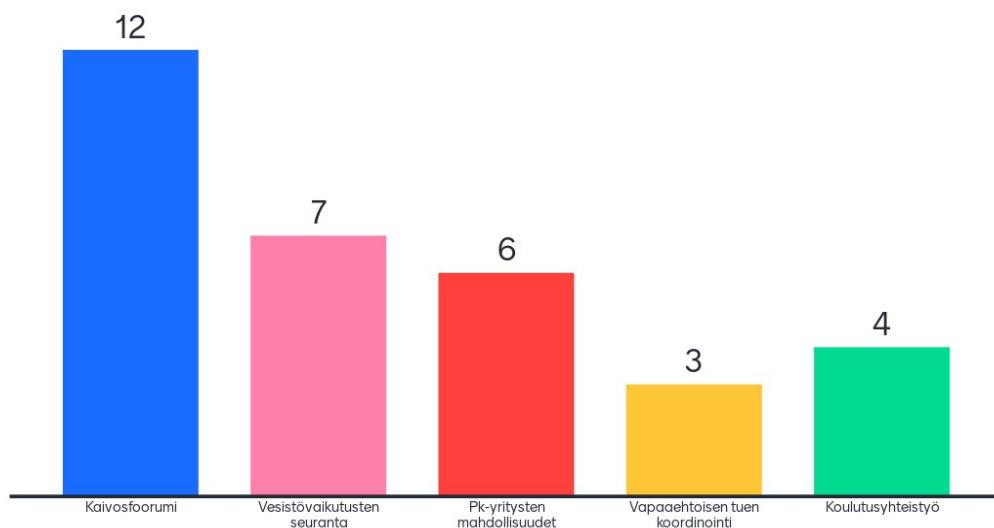
Taulukko 5. Paikallisesti kestävä kaivostoimintaa -hankkeen loppuseminaari 15.3.2021, osallistujalista.

Nimi	Edustama tah	Toimiala
Anttonen, Marja	Paliskuntain yhdistys	porotalousneuvoja
Forss, Mathias	GeoPool Oy	malminetsintä
Grind, Henrik	Kevitsa Mining Oy	kaivoksenjohtaja
Heikkinen, Pekka	Sodankylän kunta	kunnanvaltuuston puheenjohtaja
Helminen, Tiina	Sodankylän kehittämispalvelut	hanketyöntekijä (PKK ja MPP)
Härkönen, Petri	Sodankylän kunta	kunnanjohtaja
Kaaretkoski, Jorma	Sodankylän kalatalousalue	hallituksen puheenjohtaja
Knuuti, Riikka	AA Sakatti Mining Oy	vastuullisuus- ja viestintäasiantuntija
Kotilainen, Juha	Itä-Suomen yliopisto	CORE-hanke
Laine, Janne	Sodankylän kehittämispalvelut	Malminetsinnän ja pienkaivostoiminnan palvelukeskus -esiselvitys (MPP), projektipäällikkö
Laininen, Jenni	Laininen Law Oy	sopimusjuridiikkaan liittyvä asiantuntijatyö PKK:ssa
Lokka, Jukka	Sodankylän kehittämispalvelut	kehittämisojohtaja
Mäkitalo, Arja	Sodankylän kunta	kunnanvaltuutettu, kh:n II vpj

Ohrankämmen, Vilma	Itä-Lapin kuntayhtymä	ILPO-hanke
Peltonen, Lasse	Itä-Suomen yliopisto	CORE-hanke
Reinikainen, Kalle	Sodankylän kehittämispalvelut	Paikallisesti kestävä kaivostoimintaa (PKK), projektipäällikkö
Sundquist, Anna	Kevitsa Mining Oy	viestintä ja yhteiskuntasuhteet
Suomela, Pekka	Kaivosteollisuus ry	toiminnanjohtaja
Suopajärvi, Leena	Lapin yliopisto	tutkija (ympäristötiede, sosiologia)
Syrjälä, Ulla	AA Sakatti Mining Oy	vastuullisuusjohtaja
Uotila, Lotta	Sodankylän kehittämispalvelut	hanketiedottaja
Uusitalo, Mika	Sodankylän kehittämispalvelut	elinkeinokoordinaattori
Vaara, Saila	Sompio-lehti	toimittaja
Vaaramaa-Hiltunen, Minna	Itä-Lapin kuntayhtymä	ILPO-hanke
Vasara, Heino	Lapin ELY-keskus	johtava toimiala-asiantuntija

Loppuseminaarin osallistujilta kerättiin palautetta Mentimeter-tuloksina. Niissä korostui Kaivosfoorumin järjestämisen tärkeys sekä Sodankylän kunnan keskeinen rooli yhteistyön koordinoimisessa.

Mitkä voisivat olla yhteistyön ensimmäisiä toimenpiteitä?

Mikä taho voisi ottaa yhteistyöstä koordinoivastuun?

Koordinoivastuu ja toiminnan käynnistäminen on kunnan vastuulla. Hyvä olisi, että ajan kanssa vastuu rooli tulisi siirtymään jatkossa toimintaa varten perustetulle organisaatiolle.

Kunta voisi tuoda ihmiset yhteen, mutta ei olisi yhteistyössä erityisessä päättävässä roolissa

Kuntaorganisaatio, koordinaatio ja fasilitointi. Kaivosfoorumin järjestäminen. Vesistövaikutukset kaivos.fi -sivulla. Osaamisen kehittäminen yhteistyössä yritysten ja mm. REDUn kanssa.

Säätiö olisi toimiva pitkäjänteiselle yhteistyölle.

Kunnalla voisi olla vastuu, jos kustannuksiin osallistuvat kaikki.

6.1 Kaivosyhteistyön toimintamalli

Kaivosyhteistyön toimintamalli on laadittu yhteistyössä CORE-hankkeen kanssa ja tässä esitettävä luonnepdinta toimintamallin rakenteesta on kiteytetty yhteisesti tuotetusta raportista: Kotilainen J. 2021. Sodankylän yhteistyömalli – Kartoitusraportti lähtötilanteesta (versio 2.3.2021), julkaisematon raportti. Raportissa toimintamallia on luonnepdittu laajemmin ja yksityiskohtaisemmin. Kaivosyhteistyön toimintamalli sisältää seuraavat konkreettiset rakenteet ja toimenpiteet:

1. Kaivosfoorumi

Vuosittain toteuttavassa Kaivosfoorumissa voitaisiin esitellä kuntalaisille ajankohtaisia kaivosasioita.

Kaivosfoorumi voisi olla hyvä informaatio- ja tiedotustilaisuus. Siellä kaivosyhtiöt voisivat kuulla, "miten kunnalla ja paikallisilla toimijoilla menee, ja miten yhtiöt voisivat osallistua paikalliseen toimintaan". Se olisi samalla kaivosyhtiöille tilaisuus nähdä mitä alueen muut kaivosyhtiöt tekevät. Vaikka kaivosfoorumi ei poistaisi kaivosyhtiöiden omaa sidosryhmätiedottamisen vastuuta, se voisi korvata osittain joitain olemassa olevia käytäntöjä. Yhtiöillä on siis jo olemassa omia tiedotusmekanismeja, mutta foorumin arvona voisi olla lisäymmärrys sidosryhmien tarpeista ja mahdollisuus keskustella ajankohtaisista tai haastavimmistakin asioista (Kotilainen 2021).

... jos foorumiin kutsutaan viranomaisia puhumaan, niin sillä tulisi olla neutraali vetäjä. Tämä rooli "sopisi luontevammin kunnalle kuin yhtiöille", (Kotilainen 2021).

2. Yhteistoiminnallinen vesistövaikutusten seuranta

Sodankylän alueen vesistöjen tilan vaihtelu on tuonut epäselvyyttä siitä, mistä erilaiset vaikutukset ovat aiheutuneet.

Yhteistoiminnallinen vesistövaikutusten seuranta pyrkii puuttumaan perinteiseen seurantaan liittyviin puutteisiin. Sen taustalla ovat ideat paikallisen yhteisön mukaan ottamisesta seuranta-prosessin eri vaiheisiin, jolla voidaan parantaa tiedon ymmärrettävyyttä ja rakentaa toimijoiden välistä luottamusta. Samalla se voi avata yhteistyömahdollisuuksia esimerkiksi kaivosyhtiöiden väliselle yhteistarkkailulle (Kotilainen 2021).

3. Paikallisyhteisön vapaaehtoisen tukemisen koordinointi

Kaivosyhtiöt tukevat sponsoroimalla esimerkiksi paikallista kulttuuri- ja urheilutoimintaa tai harrastusyhdistyksiä. Kaivosyhteistyöhön liittyneissä aiemmissa keskusteluissa on noussut esille ajatus tällaisen sponsoritoiminnan koordinoinnin mahdollisista hyödyistä (Kotilainen 2021).

Haastateltavat puhuivat karkeasti kahdesta eri mallista Ensimmäisessä lähestymistavassa kaivosyhtiöiltä toivottiin isoa yhteistä pottia, jonka jakamisesta päätettäisiin tarkemmin yhdessä keskeisten sidosryhmien kanssa. Toisessa lähestymistavassa kaivosyhtiöt sen sijaan edelleen päättäisivät mihin rahat käytetään, mutta sitä ohjaisi vahvemmin yhteiset keskustelut tukemisen kohteista, esimerkiksi vaihtuvien teemojen tasolla (Kotilainen 2021).

4. Koulutusyhteistyö

Koulutuksella tunnistettiin olevan linkkejä työpaikkojen luomiseen, työvoiman saatavuuteen, kuntalaisviihtyvyyteen ja Sodankylän vetovoimaan laajemmin. Haastatteluissa huomioitiin, että koulutusta on monenlaista ja olisi hyvä tarkentaa mihin tässä yhteistyössä halutaan keskittyä: nuorten koulutus, uudelleen koulutus vai lisäkoulutukset, kuten hitsaus- ja työkorttikoulutukset kaivosten työntekijöille... (Kotilainen 2021).

... kunta voisi keskustella REDU:n kanssa koulutuskehitysnäkymistä. Kunnalla on myös rooli koulutuksessa koulutuskuntayhtymän kautta. Korkeakoulututkimintojen puuttuminen Sodankylässä tunnustettiin ja haastateltavat pohtivat monimuoto-opintojen ja etäopetuksen mahdollisuutta. Spekuloitiin, että kuntaa auttaisi, jos aikuisiällä ei tarvitsisi lähteä muualle opiskelemaan (Kotilainen 2021).

5. Pk-yrittäjien mahdollisuudet

Pk-yrittäjien mahdollisuudet yhteistyön teemana perustuu ajatuksiin erilaisista yhteistyön muodoista pk-yritysten ja kaivosyhtiöiden välillä, joilla voitaisiin parantaa paikallisten yrittäjien mahdollisuuksia tarjota palveluita, kilpailla urakoista, ja vastata kaivosyhtiöiden tarpeisiin (Kotilainen 2021).

6. Toimintamallin prosessi

Suositus toimintamallin rakentamisesta noudattaa seuraavaa vaiheistusta. Ensimmäisessä vaiheessa tavoitteena on hahmottaa malli, jonka rahalliset resurssit ovat varsin pienet. Tavoitteena on yhteistoiminnan muotoutuminen ja vakiintuminen. Keskeisiä kysymyksiä alkuvaiheessa ovat muun muassa, minkä tyyppistä paikallisuutta korostavaa toimintaa alkuvaiheessa on tärkeintä korostaa. Lisäksi tulee ratkaista, kuka tai mikä taho ylläpitää alkuvaiheen mallia, ja voidaanko tehtävään palkata esimerkiksi kunnan kaivoskoordinaattori?

Yhteistyön askeleista todettiin haastatteluissa mm. seuraavia huomioita (Kotilainen 2021):

- tärkeää olla lähtemättä vastakkainasettelun tielle
- aloitetaan yhteistyö aiheilla, jotka eivät vaadi paljon rahaa
- homma ei saa jäädä "teoreettiseksi höpinäksi"
- myös kaivostoimintaa kriittisesti tarkastelevat äänet huomioitava
- asetettava kirkkaat tavoitteet
- yhteistyöstä täytyy olla hyötyä osallistujille
- yhteistyöhön sitoutumisen riskit huomioitava
- ehdotukset kirjattava selkeästi ylös jatkokäsittelyä varten

Toimintamallin toisessa vaiheessa tavoitteena on ottaa käyttöön toimintaa vahvistava rahoitusmalli, jolloin on ratkaistava organisoitumisen juridinen malli. Toisen vaiheen mallissa kaivosveron tuottamat resurssit voisivat olla kehityshankkeiden keskeinen perusta. Jenni Laininen on alustavasti selvittänyt säätiömallin sopivuutta (Laininen 2021).

Sodankylän kunta omistaa www.kaivos.fi -sivuston, jota voisi käyttää mm. Kaivosfoorumin ja yhteistoiminnallisen vesistövaikutusten seurannan alustana. Kaivos.fi sopisi lisäksi moneen teemaan ja tarkoitukseen. Sen käyttöä voisi laajentaa koskemaan ”mainari-käyttöä” paitsi kaivostoiminnan, myös malminetsinnän ja kunnan eri palveluiden kohtaamis- ja tarjontapaikkana. Tämä hanke tunnistaa kaivos.fi -sivuston laajat käyttömahdollisuudet, mutta sen suunnittelu ja käyttöönotto vaatisi erillisen hankkeen.

6.2 Asiantuntijatyö

Yhteistyössä Itä-Suomen yliopiston hallinnoiman CORE-hankkeen kanssa tehtiin 22 sidosryhmähaastattelua, jotka koronan vuoksi jouduttiin toteuttamaan kokonaan etäyhteydellä.

Hankkeen juridiset reunaehdot määriteltiin kilpailuttamalla työpaketin 5 mukainen asiantuntijatyö Sodankylän kunnassa käytössä olevan Cludia-hankintajärjestelmän avulla. Määräaikaan mennessä saatiin kaksi tarjouspyynnön mukaista tarjousta. Asiantuntijatyön toteuttajaksi valittiin Laininen Law Oy / Jenni Laininen.

Neuvottelut alueellisten ja valtakunnallisten kaivostoiminnan osapuolien kanssa:

- Kaivosteollisuus ry:n toiminnanjohtaja 13.10.2020
- Malminetsinnän ja pienkaivostoiminnan palvelukeskus -esiselvityshankkeen työpaja ”Malminetsinnän palvelukonseptin kehittämisiltä” 4.11.2020
- Malminetsinnän ja pienkaivostoiminnan palvelukeskus -esiselvityshankkeen loppuseminaari 19.11.2020
- Kestävän kaivostoiminnan verkoston pääsihteeri 29.1.2021
- ILPO-hankkeen työpaja 10.2.2021
- TAXMINE-tutkimushankkeen webinaari 8.2.2021
- Lapin Kullankaivajain Liiton vuosiseminaari 4.3.2021
- Svemin: The European Arctic securing the Green Deal and TraceMet; traceability system for metals 18.–19.3.2021
- Kierroksia biopeittoon - alueellinen toimintaketju -työpaja 30.3.2021

7 TYÖPAKETTI 6: KAIVOSFOORUMI

Vuosittain järjestettävä kaivosfoorumi koetaan kaikkien sidosryhmien keskuudessa tärkeimmäksi lähitulevaisuudessa toteutettavana yhteistyön muotona.

Hankkeen haastatteluissa saaduissa näkemyksissä oli kaivosfoorumin muodosta ja laajuudesta erilaisia ajatuksia. Ideat foorumin kuntatasoa laajemmasta mallista voidaan jakaa karkeasti kolmeen luokkaan:

- Ensimmäisenä ideana oli alueellisesti yhdistävä tilaisuus, joka olisi eräänlainen yhteistyöfoorumi naapuri- ja lähikuntien Kittilän ja Kolarin kanssa. Ehdotettiin, että tässä muodossa foorumi voisi olla ”alueellinen yhteistoimija”, eli sitä ei välttämättä järjestettäisi joka vuosi Sodankylässä, vaan se kiertäisi kuntien välillä järjestysvastuun mukaisesti.
- Toisena ideana ehdotettiin Sodankylän ja Kittilän suurimpien kaivostoimijoiden yhteistä tapahtumaa. Tätä perusteltiin sillä, että Kittilä työllistää myös paljon sodankyläläisiä.
- Kolmantena ideana tuotiin esiin seututasoinen foorumi, joka keräisi koko Lapin kaivokset ja keskeiset toimijat yhteen tilaisuuteen. Lapin ulkopuolelta myös Sotkamo mainittiin mahdollisena yhteistyökuntana (Kotilainen 2021)

Kaivosfoorumin pääkohteena nähtiin kuitenkin nimenomaan Sodankylän kunnan alue ja kunnan asukkaat.

Kaivosfoorumia kuvailtiin tilaisuutena ja alustana, joka tekisi ”koko toiminnan näkyväksi ja nousisi uutiskynnyksen yli”. Haastatteluissa toistui toive, että foorumissa voitaisiin puhua aidosti vaikeistakin asioista.

Foorumin nähtiin myös mahdollistavan erilaisten **ajankohtaisten asioiden esiin nostamisen**.

Kaikkineen foorumin **arvona voisi olla lisäymmärrys sidosryhmien tarpeista** ja mahdollisuus keskustella ajankohtaisista tai haastavimmistakin asioista (Kotilainen 2021).

Sodankylän kunnan osalta hankkeen esittämät toimet ja tavoitteet myös vuosittaisen kaivosfoorumin toteuttamisen osalta otetaan huomioon EU:n uuden rakennerahastokauden haussa.

8 HANKEHALLINNOLLISET TEHTÄVÄT

a) Ohjausryhmän kokoukset

27.10.2020, 27.11.–4.12.2020 (sähköpostikokous), 15.4.2021 loppukokous

b) Maksatus ja raportointi

1.9.2019–30.6.2020, 1.7.–31.12.2020, 1.1.–31.3.2021

c) Viestintä ja tiedottaminen

- Hankkeesta on tiedotettu Sodankylän kehittämispalveluiden BusinessLappi-sivuilla.
- Sodankylän kunnan kaivosryhmän kokoukset 12.8.2020 ja 27.10.2020.
- Esitys Malminetsinnän ja pienkaivostoiminnan palvelukeskus, esiselvitys -hankkeen etäloppuseminaarissa 19.11.2020.
- Sodankylän kunnanhallitus/-johtaja: 28.9.2020, 26.10.2020, 9.12.2020, 11.1.2021, 22.2.2021.
- Lisäksi yhdessä CORE-hankkeen kanssa tiedotettu Kaivosteollisuus ry:n toiminnanjohtajaa 13.10.2020.
- Hankkeesta julkaistiin juttu Sompio-lehden Hankenurkassa 17.3.2021

d) Itsearviointi ja osallistujapalaute

Hankkeessa tehtiin itsearviointi ja sen myötä muutoshakemus rahoittajalle 11/2020.

e) Tilaisuudet

- Oulu Mining Summit 2.-3.9.2020 (etänä), Oulu Mining School.
- Kaivoshankkeen YVA-yleisötilaisuus 5.10.2020 (etänä), AA Sakatti Mining Oy.
- Malminetsinnän ja pienkaivostoiminnan palvelukeskus, esiselvitys -hankkeen etätyöpaja 4.11.2020.
- KAKKU (Kainuun akkukemikaaliosaamisen ja verkostojen kehittäminen) -seminaari 12.11.2020 (etänä), Kajaanin ammattikorkeakoulu.
- Infact-hankkeen yleisötilaisuus 9.12.2020 (etänä).
- Kaivosveron vaihtoehdot ja vaikutukset -tutkimuswebinaari 8.2.2021, VATT. Referoitu kunnanjohtajalle.
- Demokratiakorjaamo 17.2.2021 (etänä), STN.
- Kaivosalan yritys kohtaisten koulutusten järjestämisestä -webinaari 10.3.2021, Women in Mining Finland.

9 TULOKSET

Paikallisesti kestäväää kaivostoimintaa hankkeella haettiin ratkaisuja kaivosteollisuuden tuomiin yhteiskunnallisiin (sosiaaliset, taloudelliset, ympäristölliset) haasteisiin ja mahdollisuuksiin paikallisella tasolla. Hankkeessa haettiin ratkaisua suurteollisuushankkeiden hyötyjen oikeudenmukaiseen jakautumiseen sekä vuorovaikutus- ja yhteistyömallia kuntatasolla kaivostoiminnan kestävään toteuttamiseen paikkakunnan, paikallisten yritysten, ihmisten, ympäristön ja koko alueen kannalta.

Hankkeen tavoitteita toteutettiin kuuden työpaketin kautta.

Ensimmäisessä keskityttiin kaivostoiminnan paikalliseen palvelukeskukseen. Tätä tehtiin yhteistyössä Sodankylän kunnan toisen kaivosaiheisen hankkeen, Malminetsinnän ja pienkaivostoiminnan palvelukeskus -esiselvityksen, kanssa. Näissä kahdessa hankkeessa oli jaetut henkilöresurssit, mikä helpotti hankkeiden toteuttamista rinnakkain ja lomittain (omilla budjeteillaan). Palvelukeskuksen osalta määritettiin ensin paikallisen klusterin yritykset, sen jälkeen näiden palvelutarpeet kyselyn avulla ja lopuksi paikallinen palvelutarjonta tarpeisiin verraten, tätä varten erikseen järjestetyssä työpajassa sekä osallistumalla muihin kaivosalan seminaareihin ja työpajoihin erityisesti Lapin alueella. Näissä tilaisuuksissa kaivosklusterin yritykset sekä näitä palvelevat yritykset tunnistivat verkostomaisia toimintamenetelmiä yhteistarjouksiin sekä laadun kehittämiseen. Hanketoimijat pyrkivät edistämään ajatusten vaihtoa näillä teemoilla ja siinä onnistuttiin hyvin. Työpaketin 1 toimet on esitelty tarkemmin tämän raportin kappaleessa 2. Lisäksi hankkeiden toimet edistivät Sodankylän kunnan kaksinaapaisen kaivospalvelualueen kaavoitusprosessia sekä kaivosalan yritys-, etsintä- ja palvelutoimijoiden etabloitumista näille alueille ja toimintojen laajentumista niillä.

Toinen työpaketti käsitteli kaivannaisalan kehittämistä. Työ aloitettiin tunnistamalla kaivannaisteollisuuden toimialan kehittämiseen vaikuttavat toimijat ja näiden fokuksat kehitystyössä. Lisäksi pohdittiin toimijoiden kytkökset ja yhteistyön mahdollisuudet Sodankylän kunnan kanssa. Nämä on listattu kappaleen 3 taulukossa. Kehittämistyötä tehdään alan keskeisten toimijoiden kesken jatkuvasti ja Sodankyläkin on monessa mukana.

Kolmannessa työpaketissa aiheena oli kaivannaisalan henkilöstön koulutus ja kurssitus. Ensin tunnistettiin toimialan henkilökoulutusta tuottavat oppilaitokset ja opetussisällöt. Kuten kappaleessa 4 taulukon esimerkistä näkyy, kaivostoimialalla on monenlaisia ammattinimikeitä eikä sinne päädytä vain kaivannaisalan koulutusten ja kurssitusten kautta. Tässä tarkastelussa on kuitenkin keskitytty nimenomaan spesifisti kaivannaisalan koulutuksiin ja kurssiin. Työpaketin toimina Lapin koulutuskeskus REDU:n ja Lapin kullankaivajain liiton edustajien sekä Sodankylän kunnan hankehenkilöstön kesken määriteltiin toimenpiteitä opiskelijoiden opintopolkujen kehittämiseen kaivannaisalan yritysten rekrytoinnin helpottamiseen. Työn tuloksena ja sitä jatkamaan syntyi REDU:n hallinnoimat Joustavat oppimispolut Sodankylän malliin –hanke sekä Metso –hanke. Lisäksi työpaketissa selvitettiin samojen toimijoiden kesken, kaivostoimialan yrityksiltä tiedustellen, mahdollisuudet paikallisen kurssikeskustoiminnan tiivistämiseen. Tarpeet ja mahdollisuudet tunnistettiin laajasti kaivosalan toimijoiden kesken, ja hankkeen toimenpiteiden tuloksena keskustelu yritys-, koulutus- ja kuntatoimijoiden kesken jatkuu sopimusperusteisen koulutus- ja kurssitustoiminnan edistämiseksi.

Neljäs työpaketti liittyi kestävään kaivostoiminnan verkostoon. Siinä tunnistettiin kestävään kaivostoimintaan liittyvät toimijat ja näiden tavoitteet, ne on esitetty kappaleen 5 kuvassa. Paikallisesti kestäväää kaivostoimintaa -hankkeen suunnitteluvaiheessa ajateltiin, että on tarpeen rakentaa yhteinen viestintä- ja keskustelualue verkostolle. Näin voisikin olla, mikäli toteutettaisiin kaivostoiminnan paikallinen palvelukeskus - alusta voisi olla osa sitä ja tulla ylläpidetyksi sitä kautta. Sen sijaan hankkeissa ei kannata rakentaa alustoja, joita kukaan ei ylläpidä hanketoiminnan päätyttyä. Tämän vuoksi Paikallisesti kestäväää kaivostoimintaa -hankkeen toimintamallin mukaisesti pyritään ensin hyödyntämään olemassa olevaa kaivos.fi

-tiedotusfoorumia ainakin yhteistoiminnallisen vesistövaikutusten seurannan ja vuosittaisen kaivosfoorumin toteuttamisessa. Kestävän kaivostoiminnan verkostolla on jo omat alustansa ja niidenkin ylläpito on ollut vuosien varrella haasteellista.

Viidennessä työpaketissa tarkasteltiin kaivostoiminnan alueellista vaikuttamista. Koronapandemia vaikutti eniten tämän työpaketin toteutukseen, kun lähes kaikki toimenpiteet jouduttiin tekemään etäyhteyksin. Lisäksi Sodankylän kuntaorganisaatio oli jatkuvassa muutoksen tilassa koko hanketoteutuksen ajan. Näin ollen hankkeen suunnitteluvaiheessa loogiselta jatkumolta tuolloin valmistuneelle Sodankylän kaivosohjelmalle ajateltu Sodankylän kaivosso-pimus jäi toteutumatta tämän hankkeen aikana. Säätiömallin osalta teetettiin asiantuntija-työnä lainopillinen tarkastelu, jonka tulokset auttavat ohjaamaan mahdollisen tulevan yhteis-työmallin kehitystyötä – eri vaihtoehtojen juridiset reunaehdot, edut ja haitat tulivat tarkaste-lussa hyvin esille.

Kuudennessa työpaketissa luotiin alueelliselle klusteritoiminnalle vuosikello käytännön asioi-den edistämiseen ja tiedottamiseen. Lisäksi luotiin klusterin operatiivinen toimintamalli. Täl-lainen tulevaisuuteen suuntaava toiminta edellyttäisi jonkinlaista varmuutta toteutuksen re-sursseista, minkä vuoksi tämä tarkastelu jäi melko suppeana odottamaan kappaleessa 7 vahvistusta toimenpiteille, eikä sitä voi siksi lukea hankkeen varsinaiseksi tulokseksi.

Kaikkiaan hankkeen tavoitteisiin peilaten lopputulosta voi pitää onnistuneena – vapaaehtoi-suuteen perustuva yhteistyömalli vaatii ennen kaikkea vuoropuhelun ja keskinäisen kunnioi-tuksen ilmapiirin synnyttämistä, tässä onnistui jo aikanaan Sodankylän kunnan hallinnoima Regina-hanke ja nyt sen työn jatkajana Paikallisesti kestävä kaivostoimintaa -hanke (PKK). Lisäksi PKK:ssa saatiin nostettua esiin aluekehityksen tarpeita, sekä edistettyä Sodankylän kunnan edunvalvonnan mahdollisuuksia kaivostoimialaan liittyen – niin verotuksen ja lain-säädännön kuin Kestävän kaivostoiminnan verkostonkin osalta. Hanke osoitti selvästi, että paikallisen kestävyiden ja sosiaalisen hyväksyttävyyden edellytys on avoin vuorovaikutus sekä yhteistyö eri toimijoiden kanssa.

Hankkeen ansiosta Sodankylän kunnan ja Sodankylän kunnan alueen kavannaisteollisuu-den toimijoiden välille syntyi yhteistyötä ja konkreettista vuorovaikutusta (Rupert Resources, Aurion Ltd Oy, Geopool Oy, A A Sakatti mining, Kevitsa Boliden, Magnus Minerals)

Paikallisesti kestävä kaivostoimintaa -hankkeen tavoitteet toteutuivat erityisen hyvin siksi että hankehenkilöstö toimi kahdessa rinnakkaisessa kunnan hankkeessa ja tekivät lisäksi yhteistyötä Itä-Lapin kuntayhtymän ILPO-hankkeen kanssa. Hankkeiden tiedotus tuotti aktii-visen vuoropuhelun Lapin ja Suomen kaivosklusterin toimijoiden kanssa, mitä voidaan pitää edistyksenä ja hyvänä onnistumisena aiempaan nähden. Näin pysyttiin jatkuvasti ajan ta-salla kaivostoimialan ajankohtaisista asioista niin kestävyiden eri ulottuvuuksien, vastuulli-suuden, kunnan edunvalvonnan, lainsäädännön, viestinnän, kuin liiketoiminnan ja teknolo-gian kehittymisen ja kaivoshankkeidenkin osalta. Tämä kaikki kulminoitui hankkeen loppuse-minaarissa, ja jatkuu Paikallisesti kestävä kaivostoimintaa -hankkeen kanssa tehdyn yh-teistyön myötä Itä-Suomen yliopiston hallinnoimassa CORE-hankkeessa.

10 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖS

Hankkeen työpakettien mukaiset toimenpiteet on voitu, koronan aiheuttamista rajoituksista huolimatta, toteuttaa pääosin suunnitelmien mukaisesti. Työpakettien keskeiset sisällöt on käyty läpi niitä kuvaavissa luvuissa.

Paikallisesti kestävä kaivostoiminnan edistäminen on hankkeen keskeinen tavoite ja se tarkoittaa samalla taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä kaivostoimintaa. Tästä voidaan myös muodostaa kaivostoiminnalle keskeinen toiminnan ja tiedottamisen si-sältö. Sitä kautta kaivostoiminnan ja sen keskeisten sidosryhmien välisen yhteistyön perusta

on mahdollista saavuttaa. Hankkeen ohjausryhmässä ja työpajoissa tämä mahdollisuus tunnistettiin erittäin hyvin.

Kaivostoiminnan tuoman suoran nopean taloudellisen resurssin vahvistaminen ja/tai taloudellisen uhkan torjuminen koettiin kunnan kannalta tärkeimmäksi tehtäväksi. Sodankylän kunnassa mahdollisuuksiin toimia paikallisesti kestävä kaivostoiminnan kehittäjänä ja edistäjänä, ja jopa kansainvälisestikin kiinnostavana mallina sekä edelläkävijänä Suomessa, valtuustokaudella 2017 – 2021 olevat luottamusmiehet eivät tunnistanee eikä mahdollisuuteen ole vielä tartuttu. Alueen kaivostoimijat olivat osaltaan vuorovaikutusmallin laatisemisesta kiinnostuneita ja he näkivät siinä kunnan arvokkaan roolin puolueettomana viestinvälittäjänä ja koordinaattorina sekä kestävyuden paikallisena takaajana (so. sosiaalisen hyväksyttävyyden mekanismi).

Sosiaalisen hyväksyttävyyteen sekä kestävyuden vahvistamiseen liittyvät merkittävät rahavirrat ja uudet elinkeinot jäivät siten kunnan kehittämisen kannalta tunnistamatta. Sopimisen (kuten säätiömalli) rahallinen arvo olisi itsessään myös huomattava. Tältä osin hanke ei päässyt tunnistamiinsa tavoitteisiin, eikä osapuolten väliselle uudelle vuorovaikutusmallille, eli ”kaivossopimuksen solmimiselle”, ollut kunnan organisaatiossa nyt edellytyksiä.

Sodankylä on yksi keskeisimpiä kaivoskuntia Suomessa. Toimialaan liittyvän koordinaation, kehittämisen ja vuoropuhelun kannalta olisi keskeistä, että kunta organisaationa olisi johdonmukainen, selkeä ja ennustettava kumppani. Tätä edistää mm. se, että sovittuja asioita viedään eteenpäin myös vastuuhenkilöiden vaihtuessa (esim. hankkeen toteutusaikana Sodankylän kunnassa neljä kunnanjohtajaa), että kaikkea kehittämistoimintaa ei tehdä vain hankerahoituksella ja että kunnan sidosryhmäsuhteista vastaa joku vakituiseen henkilöstöön kuuluva.

LÄHTEET

Kaiva.fi. <https://kaiva.fi/> (11.3.2021)

Kantola, A. 2018. Sodankylän kunnan kaivosohjelma 2018-2021. <http://www.sodankyla.fi/Documents/Kaivosohjelma%202018.pdf> (10.3.2021)

Siikaluoma, J. 2020. Esitys Malminetsinnän ja pienkaivostoiminnan palvelukeskus -esiselvityshankkeen loppuseminaarissa 19.11.2020, julkaisematon.

Sundquist, A 2021. Boliden Kevitsa Mining Oy:n eri työnimikkeet, julkaisematon lista.

11 LIITTEET

Kotilainen J. 2021. Sodankylän yhteistyömalli – Kartoitusraportti lähtötilanteesta (versio 2.3.2021), julkaisematon raportti.

Laininen, J. 2021. Selvitys: Säätiö -mallin juridiset perusteet. Laininen Law Oy, julkaisematon raportti.

Hankkeen lopputoteuma.